

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอธิรณสมณะสำหรับพนักงานสอบสวน จังหวัด

นครสวรรค์

Guidelines for the Application of Adhikarana Samatha for Inquiry Officers
in Nakhon Sawan Province

สุธีระ ชาชุมพร¹ ศิริโรจน์ นามเสนา² และสามารถ สุขุประการ³

Sutira Chansamorn, Sirirote Namsena and Samart Sukhuprakan

Received: March 24, 2023

Revised: February 03, 2024

Accepted: February 14, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์ 2) ศึกษาหลักการและวิธีการของการระงับอธิรณสมณะตามหลักอธิรณสมณะ และ 3) ประยุกต์ใช้หลักอธิรณสมณะสำหรับพนักงานสอบสวนจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์ หลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์ของการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน และตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา 2) วิธีการของการระงับอธิรณสมณะตามหลักอธิรณสมณะ 2.1) วิวาทาธิรณ 2.2) อนูวาทาธิรณ 2.3) อาปัตตาธิรณ 2.4) กิจจาธิรณ และ 3) ประยุกต์ใช้หลักอธิรณสมณะสำหรับพนักงานสอบสวนใช้ 5 ประเด็นคือ 3.1) สัมมุขวินัย 3.2) อุมุขวินัย 3.3) ปฏินุญจาตกรณะ 3.4) ตัสสปาปิยสิกา 3.5) ฌัตถการวินัยโดยการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: sombat01011986@gmail.com

คำสำคัญ: แนวทางการประยุกต์, หลัก่อธิกธรรมา, พนักงานสอบสวน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the principles and methods of investigation according to the principles of jurisprudence; 2) to study the principles and methods of dispute resolution according to the Adhikarana Samatha principles; and 3) to apply the Adhikarana Samatha principles for inquiry officers in Nakhon Sawan Province. This was a qualitative research by studying documents and conducting in-depth interviews with 16 key informants. The analysis technique was used. The research results found that 1) principles and methods of investigation according to the principles of jurisprudence were the principles and methods of investigation according to the principles of jurisprudence of investigation, and evidence collection according to the Provisions of Code that the inquiry officers have done regarding the wrong accusation; 2) methods of dispute resolution according to the Adhikarana Samatha principles: 2.1) Vivadadhikarana, 2.2) Anuvadadhikarana, 2.3) Apattadhikarana, 2.4) Kiccadhikarana; 3) applying Adhikarana Samatha for inquiry officers used 5 issues: 3.1) Sammukhavinaya, 3.2) Amulahavinaya, 3.3) Patinyatakarana, 3.4) Tassapapiyasika 3.5) Navattharakavinaya by sentencing the offenders.

Keywords: Application Guidelines, Adhikarana Samatha Principle, Inquiry Officer

บทนำ

กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่อาจมีสังคมไหนจะดำรงอยู่ได้โดยไม่ต้องกรกฎเกณฑ์สำหรับจัดระเบียบพฤติกรรมในสังคม แต่กฎหมายที่มีผลกระทบต่อสังคมมากที่สุดคือกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ผู้กระทำความผิดกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ต้องได้รับโทษ แต่สังคมยอมรับได้ ถ้ากฎหมายอาญานั้นให้ความเป็นธรรมทั้ง 2 ฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ พนักงานสอบสวน มีส่วนทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลง โดยที่พนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจย่อมมีอำนาจสืบสวนทุกคนอยู่แล้วตามกฎหมาย แต่พนักงานสอบสวนในปัจจุบัน ทำหน้าที่ของตนแบบไม่

มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ปลอ่ยให้คนชั่วลอยนวล ทำให้ผู้ก่ออาชญากรรมเหิมกำเริบได้ใจ ทำความผิดแต่ไม่รับโทษ เป็นสาเหตุให้คนไม่เกรงกลัวกฎหมาย บ้านเมือง ความผิดกฎหมายซึ่งเป็นความผิดต่อแผ่นดิน ซึ่งไม่ใช่ความผิดส่วนตัว พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะต้องรอให้ผู้เสียหายต้องมาแจ้งความร้องทุกข์เสียก่อน ทั้งที่ประชาชนทั่วไปรู้กันทั่วแล้ว แม้แต่พนักงานสอบสวนก็รู้เองตามข่าวสาร ทำให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปก่อน ยากต่อการจับกุม หรืออาจไม่สามารถจับกุมได้จนหมดอายุความก็ได้

ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการควบคุมเชิง ปลอ่ยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา การออกหมายเรียก หมายจับตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ หลายมาตรฐาน ทำให้ผู้ต้องหาได้รับสิทธิเสรีภาพไม่เท่าเทียมกัน อาจโดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจของพนักงานสอบสวน แต่ก็มีผลเสียแก่ผู้ต้องหาที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้นควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง และมีปัญหาอื่น ๆ เช่นกัน ประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดกฎหมาย คือ ความไม่เป็นความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ได้ ความโลภ กิเลส ฯลฯ ของบุคคลบางคน แต่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบเป็นความเสียหาย หรือความเดือดร้อนต่อบุคคลในสังคมโดยรวม เมื่อเกิดความเดือดร้อนย่อมมีผู้เสียหาย ซึ่งเกิดจากการกระทำของผู้กระทำความผิดกฎหมาย และผู้เสียหายจึงได้มาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมหนึ่งที่มีกลไกการบริหารจัดการที่จะหลีกเลี่ยงจากภาวะของการขัดแย้งไม่ได้ พระพุทธองค์ทรงเรียกปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งหรือปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมสงฆ์ว่า “อภิรณ” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2551) หมายถึง เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัด ต้องทำ หรือเรื่องที่จะต้องดำเนินการมีอยู่ 4 หมวด คือ 1) วิวาทาภิรณ หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทกัน 2) อนุวาทาภิรณ หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการโจทก์ฟ้องกัน 3) อาปัตตาภิรณ หมายถึง ปัญหาอันเกิดจากการวินิจฉัยตัดสินความล่งละเมิดข้อบัญญัติ และ 4) กิจจาภิรณ หมายถึง ปัญหาหรือกิจธุระที่สงฆ์พึงจะร่วมกันให้เสร็จด้วยสังฆกรรมพระพุทธองค์ทรงนำวิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น โดยทรงนำ “วินัย” หรือ “ศีล” มาเป็นกรอบหรือกฎเกณฑ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยมีจุดมุ่งหมายของการใช้วินัย เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นคนโหดร้าย เพื่อป้องกันการลวงโลกเลี้ยวซีก เพื่อป้องกันความชั่วร้าย และเพื่อป้องกันความประพฤติเลวทรามเป็นต้น และทรงบัญญัติวิธีการเพื่อนำมาแก้ปัญหาเรียกว่า “อภิรณสมถวิธี” ซึ่งมีอยู่ 7 ประการ คือ

1. สัมภาษณ์ ว่าด้วยการระงับอิทธิพลในที่พร้อมหน้า
2. สติวินัย ว่าด้วยการระงับอิทธิพลโดยประกาศสมมติให้เป็นผู้มีสติสมบูรณ์
3. อมูพหวินัย ว่าด้วยการระงับอิทธิพลโดยยกประโยชน์ให้ว่าต้องอาบัติในขณะที่เป็นบ้า
4. ปฏินญาตรณณะ ว่าด้วยการระงับอิทธิพลตามคำรับสารภาพของจำเลย
5. เภยยสิกขา ว่าด้วยการระงับอิทธิพลโดยการถือเอาเสียงข้างมากเป็นสำคัญ
6. ตัสสปาปิยสิกขา ว่าด้วยการระงับอิทธิพลโดยการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดโดยการเพิ่มโทษ หรือพิจารณาผลของการกระทำตามข้อมูลหลักฐาน
7. ตินวัตถการกะ ว่าด้วยการระงับอิทธิพลโดยการประนีประนอม

อิทธิพลสมณะถือว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสม มีความหลากหลายและยืดหยุ่น ครอบคลุมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสงฆ์เป็นอย่างดี สามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยได้ในเวลาอันรวดเร็ว (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิพลสมณะสำหรับพนักงานสอบสวน ที่มีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สุขในสังคม และก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนชีวิตมนุษย์ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริงให้กับสังคม และยังให้เกิดประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย์และสามารถพัฒนามนุษย์ทุกคนผู้มีปัญญาให้สามารถพัฒนาทางด้านจิตและพัฒนาศักยภาพไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพแนวทางหลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์
2. เพื่อศึกษาหลักการและวิธีการของการระงับอิทธิพลตามหลักอิทธิพลสมณะ
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักอิทธิพลสมณะสำหรับพนักงานสอบสวนจังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับหลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์ศึกษา ศึกษาหลักการ และวิธีการของการระงับอิทธิพลตามหลักอิทธิพลสมณะ วิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิพลสมณะสำหรับพนักงานสอบสวนจังหวัดนครสวรรค์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล จากกลุ่มพระสงฆ์และกลุ่มพนักงานสอบสวน

จังหวัดนครสวรรค์ โดยการเจาะจงผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มพระสงฆ์เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และกลุ่มตัวแทนพนักงานสอบสวน สังกัดสถานีตำรวจจังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 16 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพแนวทางหลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์ พบว่า การสอบสวนการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ซึ่งพนักงานสอบสวนได้แก่ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ถ้าเป็นพื้นที่จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานสอบสวนหมายถึง ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หากเป็นพื้นที่ต่างจังหวัดได้ให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และปลัดอำเภอสอบสวนได้ ซึ่งการสอบสวนมีการรวบรวมทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลรวมทั้งมิติทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย การสอบสวนต้องรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรมตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 130 การดำเนินคดีในชั้นสอบสวนของไทยนั้นเป็นความลับ สถานที่และเวลาทำการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวน ณ ที่ใดเวลาใดแล้วแต่จะเห็นสมควร เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ต่างกับในชั้นพิจารณาคดีโดยศาล ที่จะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

2. หลักการและวิธีการของการระงับอธิกรณ์ตามหลักอธิกรณ์สมณะ พบว่า อธิกรณ์สมณะ กระบวนการในการแก้ปัญหาในพระพุทธศาสนา มาจากคำ 2 คำ คือ “อธิกรณ์” หมายถึง ปัญหา เหตุ หรือ คดีความ ส่วนคำว่า “สมณะ” หมายถึง การระงับ หรือ ทำให้สงบ ปรากฏในคัมภีร์มหาวรรคแห่งพระวินัยปิฎก อธิกรณ์ หรือ ปัญหา มี 4 ชนิด คือ 1) วิวาทาธิกรณ์ 2) อนุวาทาธิกรณ์ 3) อาปัตตาธิกรณ์ การทำผิดระเบียบหรือการต้องอาบัติด้วยตนเอง และ 4) กิจจาธิกรณ์ ส่วนอธิกรณ์สมณะมี 7 วิธี ได้แก่ 1) สัมมุขาวินัย วิธีระงับต่อหน้าใช้ได้ทั้ง 4 อธิกรณ์ 2) สติวินัยวิธีระงับโดยถือสติเป็นใหญ่ 3) อมูหวินัยวิธีระงับสำหรับผู้หายจากบ้า 4) ตัสสปาปิยสิกา วิธีตัดสินลงโทษแก่ผู้ผิดที่ไม่รับ ทั้ง 3 วิธีนี้ใช้สำหรับอนุวาทาธิกรณ์หรือการโจทก์ฟ้องกันเท่านั้น 5) เยภุยสิกาวิธีตัดสินตามเสียงข้างมาก วิธีนี้ใช้เฉพาะวิวาทาธิกรณ์การโต้แย้งในเรื่องกฎระเบียบ ส่วน 6) ปฎิญาตการณะ การทำตามที่รับ และ 7) ตินวัตถการวินัย วิธีตุกลงไว้ด้วยหญ้าหรือวิธีประณิประนอนนั้นให้นำมาใช้เฉพาะอาปัตตาธิกรณ์ การทำผิดศีลหรือผิดกฎระเบียบเท่านั้น

3. การประยุกต์ใช้หลักอธิรณสมณะสำหรับพนักงานสอบสวนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าหลักอธิรณสมณะ 7 มาประยุกต์ใช้ 5 หลักการคือ 1) สัมมุขานินัย หมายถึง ระเบียบอันพึงทำในที่พร้อมหน้าในส่วนของพนักงานสอบสวนได้นำรูปแบบสอบสวนพิจารณาโดยพร้อมหน้าบุคคล ซึ่งอาจทำให้คดีง่ายและเกิดความยุติธรรมรวดเร็วมากขึ้น 2) อมูหวินัย หมายถึง วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์ โดยยกประโยชน์ให้แก่ภิกษุที่หายเป็นบ้าแล้วในส่วนของพนักงานสอบสวนได้นำไปใช้เมื่อทำการไต่สวนแล้วปรากฏว่าผู้ต้องหามีอาการวิกลจริตโดยการรับรองจากโรงพยาบาลจิตเวชว่ามีอาการผิดปกติทางจิตต้องเข้ารับการรักษาในเบื้องต้น 3) ปฏินญาตกรรม หมายถึง วิธีการระงับโดยการปรับอาบัติตามคำรับสารภาพของภิกษุผู้ต้องอาบัติ (จำเลย) ส่วนพนักงานสอบสวนได้นำไปใช้ถ้าผู้ต้องหาสอบสวนแล้วมีความผิดให้การรับสารภาพก็จะส่งเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตัดสินของศาลโดยมีการลดโทษตามความผิด 4) ตัสสปายสิกา หมายถึง วิธีการตัดสินลงโทษผู้กระทำผิด (ที่ไม่รับผิด) ในส่วนพนักงานสอบสวนได้นำไปใช้ถ้าผู้ต้องหาสอบสวนแล้วมีความผิดให้การปฏิเสธไม่รับสารภาพก็จะส่งเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตัดสินของศาลโดยไม่มีการลดโทษ และ 5) ตินวตถารกวินัย หมายถึง วิธีการระงับโดยการให้ทั้ง 2 ฝ่ายประนีประนอมกันส่วนพนักงานสอบสวนได้นำไปใช้ได้การไกล่เกลี่ยของผู้เสียหายและผู้ต้องหาภาพพอใจตกลงกันได้ก็ให้คดีอาญาระงับไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสอบสวนคดีอาญาเป็นกระบวนการขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งและเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะการสอบสวนเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน หลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การสอบสวน คือ การตรวจสอบว่าคดีอาญาที่เกิดขึ้น ผู้ต้องหาน่าจะกระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ดังนั้นในคดีอาญา การสอบสวนจึงมีความสำคัญโดยเฉพาะการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่จำเป็นต้องผ่านการสอบสวนก่อนจึงจะฟ้องคดีผู้ต้องหาต่อศาลได้ ดังนั้นหากไม่มีการสอบสวนหรือการสอบสวนไม่ชอบก็จะมีผลต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการสอดคล้องกับงานวิจัยของการ์ณ รักษาสุข (2538) พบว่ากระบวนการยุติธรรมของไทย เป็นการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยทั่วไป ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความ โดยมืองค์การของรัฐซึ่งถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างเป็นอิสระต่อกัน ตามหลักการแห่งการถ่วงดุลอำนาจ ต่างเป็นผู้ดำเนินการเพื่อพิสูจน์ความผิดในศาลจนกระทั่งสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามพยานหลักฐานที่ปรากฏ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นสากลประกอบการพิจารณา เช่น หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ หลักค้นหาความจริงในเนื้อหา หลักฟังความทุกฝ่าย หลักวาจา หลักพยานโดยตรง หลักเปิดเผย หลักความเป็นอิสระ และหลักประโยชน์

แห่งความสงสัย ส่วนคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์การจะถูกกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หากการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกรอบเหล่านั้นแล้ว ผลของการปฏิบัติจะเป็นเช่นไร กฎหมายจะให้ความคุ้มครองบุคลากรเหล่านั้น

2. กระบวนการขั้นตอนและกระบวนการแก้ไขปัญหาโดยอภิภรณ์สมถะวิธีมีหลายวิธีด้วยกันในการระงับอภิภรณ์สงฆ์ มี 13 ขั้นตอนกล่าวคือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการกำหนดเหตุหรืออภิภรณ์ พระพุทธศาสนาได้แบ่งหมวดของปัญหาไว้ เป็น 4 หมวด ดังนี้ 1) วิวาทาธิภรณ์ 2) อนูวาทาธิภรณ์ 3) อาปัตตาธิภรณ์ 4) กิจจาธิภรณ์ ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภท คือ (1) ประเภทพิธีกรรมที่สงฆ์จะพึงดำเนินการให้ถูกต้องตามพระวินัย (2) กิจประเภทการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดวินัย เรียกว่า นิคหกรรมมีอยู่ 2 ชนิด คือ (2.1) นิคหกรรมประเภทมีเงื่อนไขซึ่งมีอยู่ 9 ประเภท (2.2) นิคหกรรมประเภทพิเศษเรียกว่า นาสนา ขั้นตอนที่ 2 การฟ้อง (โจทก์) เมื่อทราบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่จะต้องดำเนินการก็คือการฟ้อง ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการตรวจคำฟ้อง สำหรับขั้นตอนในการตรวจคำฟ้องถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะการตรวจคำฟ้องเป็นการป้องกันไม่ให้มีการฟ้องผู้อื่นโดยไม่มีมูล ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการไต่สวน สำหรับการไต่สวนจะมีขึ้นโดยมติของสงฆ์ซึ่งจะเป็นการดำเนินการโดยเร็วไม่ปล่อยให้เนิ่นช้า ขั้นตอนที่ 5 การลงมติให้คำวินิจฉัย สำหรับขั้นตอนในการให้คำวินิจฉัยเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากที่สงฆ์ได้มีการไต่สวนเรียบร้อยแล้วจากคำให้การของโจทก์จำเลยและพยานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 6 การปรับอาบัติ หลังจากที่ได้จำเลยหรือโจทก์ต่อสู้กันจนในที่สุดฝ่ายกระทำผิดก็สารภาพเพราะมีหลักฐานพยานเพียงพอที่จะเอาผิด ขั้นตอนที่ 7 การทำสังฆกรรมเพื่อชำระอภิภรณ์ ขั้นตอนที่ 8 ขั้นตอน การประกาศให้สังฆมได้รับทราบเพื่อรับรองโจทก์หรือลงโทษจำเลย ถือเป็นขั้นตอนที่กระทำหลังจากที่ได้มีการทำสังฆกรรมแล้ว ขั้นตอนที่ 9 ขั้นตอนการลงโทษจำเลยโดยมติสงฆ์และสังฆมภายใต้เงื่อนไขตามมติของสงฆ์ ขั้นตอนที่ 10 ขั้นตอนจำเลยสำนึกผิดแล้วมาแจ้งแก่สงฆ์ เมื่อจำเลยถูกลงโทษและสำนึกผิดต้องการที่จะให้สงฆ์ระงับการลงโทษดังกล่าวให้กับตน ขั้นตอนที่ 11 การตรวจคำร้องของจำเลย ในกรณีที่ภิกษุเป็นจำเลยได้สำนึกผิดแล้วยื่นคำร้องแก่สงฆ์ ขั้นตอนที่ 12 การทำสังฆกรรมเพื่อการระงับโทษแก่จำเลย เมื่อสงฆ์พิจารณาคำร้องของจำเลยจนเป็นที่แน่ใจแล้วว่าจำเลยมิได้เสแสร้งแกล้งทำหรือไม่มีความผิดใด ๆ หลังจากการถูกลงโทษจริง สงฆ์ก็จะทำสังฆกรรมเพื่อการระงับโทษแก่จำเลย ขั้นตอนที่ 13 การประกาศให้สังฆมทราบ หลังจากการประกาศระงับการลงโทษ ขั้นตอนที่ 14 ขั้นตอนอภิภรณ์ยุติ เมื่อสงฆ์ดำเนินการรับตามกระบวนการทุกขั้นตอนแล้วก็ถือว่าอภิภรณ์นั้นได้ถูกระงับ (อภิภรณ์สมถะ) ไปอย่างสมบูรณ์สอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ พันธวงศ์ (2554) พบว่า หลักการลงโทษผู้กระทำ

ผิดในพุทธศาสนาเถรวาทสมัยพุทธกาลนั้นอธิกรณ์และวิธีระงับอธิกรณ์เป็นวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งในแง่ของพระวินัยและเป็นการระงับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมสงฆ์ อธิกรณ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภท และวิธีระงับอธิกรณ์แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ส่วนการระงับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมสงฆ์ในปัจจุบันอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการจัดการความขัดแย้ง เป็นการระงับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งพัฒนาขึ้นมาจากศีลธรรมขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ศาสนา และกฎเกณฑ์ข้อบังคับตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของสมาชิกในสังคม ทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่น สมองความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การศึกษาเปรียบเทียบหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดในพุทธศาสนาเถรวาทกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญา ในประเด็นอธิกรณ์และวิธีระงับอธิกรณ์ พบว่ามีความเหมือนกันและความแตกต่างกัน 4 ประการคือ 1) กระบวนการฟ้อง 2) กระบวนการพิจารณา 3) กระบวนการพิพากษา 4) กระบวนการระงับโทษ

3. การประยุกต์ใช้หลักอธิกรณ์สมณะสำหรับพนักงานสอบสวนจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าสัมมุขวินัย หมายถึง วิธีระงับต่อหน้าได้แก่การระงับอธิกรณ์ในที่พร้อมหน้าวัตถุหรือบุคคล เหตุการณ์ โดยการที่จะทำอธิกรณ์ทั้ง 4 ให้สงบระงับลงได้ ภิกษุจะต้องประชุมกันและพิจารณาโทษตามกระบวนการอันเป็นธรรม โดยคำว่า 1) สัมมุข แปลว่า พร้อมหน้า ในที่นี้มุ่งถึงวิธีแก้อธิกรณ์ที่จะต้องทำต่อหน้าที่ประชุม 2) อมูหวินัย คำว่าอมูหวินัย หมายถึง วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์ โดยยกประโยชน์ให้แก่ภิกษุที่หายเป็นบ้าแล้ว ในกรณีที่มีผู้โจทก์ภิกษุผู้ต้องด้วยอาบัติในขณะที่เป็นบ้า เมื่อทานหายบ้าแล้วสงฆ์ก็จะสดประกาศเพื่อไม่ให้ใดๆ โจทก์ท่านด้วยเรื่องการต้องอาบัตินั้นอีก 3) ปฏินุญาตกรรม หมายถึง วิธีการระงับอาปัตตาธิกรณ์โดยการปรับอาบัติตามคำรับสารภาพของภิกษุผู้ต้องอาบัติ (จำเลย) ในกระบวนการระงับอธิกรณ์ 4) ตัสสปापियสิกา หมายถึง วิธีการระงับอนุวาทาธิกรณ์โดยการตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด (ที่ไม่รับผิด) เมื่อสงฆ์พิจารณาตามหลักฐานพยานแล้วกลบเกลื่อนหรือแสดงอาการที่พระวินัยธรและสงฆ์จับได้ว่าไม่ให้ความร่วมมือ 5) ณวัตถการกวินัย หมายถึง วิธีการระงับอาปัตตาธิกรณ์ โดยการให้ทั้ง 2 ฝ่ายประนีประนอมกัน โดยคำว่า ตินวัตถการกวินัย หมายถึง การกลบไว้ด้วยหญ้า ดังนั้นการระงับอธิกรณ์วิธีนี้จึงมุ่งจะให้ทั้ง 2 ฝ่ายประนีประนอมยอมความกันสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทร ภูมิสันติ (2560) พบว่า ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of Legality) นั้นไม่ห้ามการตีความโดยพิเคราะห์เจตนารมณ์แห่งกฎหมายไปพร้อมกับถ้อยคำในบทบัญญัติ แต่ห้ามมิให้ใช้กฎหมายอื่นที่มีใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อ

กำหนดโทษแก่จำเลย เช่น การเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งด้วยเหตุดังกล่าวการตีความแบบขยายความ (Extensive Interpretation) จึงสามารถกระทำได้ในกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตามการตีความหมายไทยส่วนใหญ่มักอธิบายเพียงว่า กฎหมายอาญาสามารถตีความขยายความถ้อยคำได้ ตราบที่อยู่ภายใต้เจตนารมณ์แห่งกฎหมายเท่านั้น ซึ่งในทางปฏิบัติก็ยังไม่มีการระบุขอบเขตหรือความหมายที่ชัดเจนของ “เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย” แต่อย่างไรก็ดี ความไม่ชัดเจนดังกล่าวส่งผลให้ศาลฎีกาไทยยังไม่มีแนวทางเดียวกันในการตีความกฎหมายอาญา ทั้งปรากฏคำพิพากษาบางฉบับที่ศาลใช้ดุลพินิจตีความขยายความถ้อยคำในบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอย่างกว้างขวางจนยากหยั่งทราบเหตุผล การตีความดังกล่าวนอกจากจะขัดต่อแนวคำพิพากษาบรรทัดฐานเดิมแล้วยังกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของจำเลยสมควรได้รับในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางหลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์ หลักการและวิธีการสอบสวนตามหลักนิติศาสตร์ของการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน และตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายซึ่งพนักงานสอบสวน กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา วิธีการของการระงับอิทธิฤทธิ์ตามหลักอิทธิฤทธิ์สมณะ โดยนำหลัก 1) วิวาทอิทธิฤทธิ์ 2) อนุวาทอิทธิฤทธิ์ 3) อาปัตตอิทธิฤทธิ์ 4) กิจจาอิทธิฤทธิ์ มาประยุกต์ใช้หลักอิทธิฤทธิ์สมณะสำหรับพนักงานสอบสวนใช้ 5 ประเด็นคือ 1) สัมมุขาวินัย 2) อมูหวินัย 3) ปฏิญญาตมณะ 4) ตัสสปาปิยสิกา 5) ฌวัตถการวินัย กลุ่มพระสงฆ์เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและกลุ่มตัวแทนพนักงานสอบสวน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถานีตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ทุกสถานีตำรวจ ควรจะต้องมีความเสียสละเวลาเพื่อทำงานบรรเทาทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน โดยเฉพาะร้อยละร้อยสอบสวนหรือพนักงานสอบสวน เวนประจําสถานีตำรวจ นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของตำรวจแห่งชาติแล้ว แม้กระทั่งนอกเวลาทำงานของแต่ละคน พนักงานสอบสวนต้องเสียสละเวลาพักผ่อนส่วนตัว เพียงแค่พักผ่อนให้เพียงพอสมควรแก่ร่างกายให้แข็งแรงเท่านั้น จะต้องมาทำงานที่คั่งค้างให้เสร็จทันกำหนดเวลาตามระเบียบ หรือเสร็จก่อนเวลา แต่เพื่อให้ทันเวลาทันใจกับผู้เสียหาย และได้รับคำชมจากประชาชนว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจับผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาได้ทันใจเกิน

คาตหมาย ไม่ปล่อยให้คนร้ายลอยนวล พนักงานสอบสวนจังหวัดนครสวรรค์ต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่บริการมาตรฐานยุติธรรม เทียงธรรมเท่า ๆ กันกับประชาชน

2. โครงการอบรมหลักธรรมที่พนักงานสอบสวนพึงมี โดยจัดอบรมหลักสูตร คุณธรรมและพุทธธรรม สำหรับพนักงานสอบสวนจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีหลักพุทธธรรมที่จะต้องอบรมที่จะต้องเข้าถึงในใจฝังในใจพนักงานสอบสวนที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนี้ ประกอบด้วยหลักพุทธธรรมดังนี้ หลักธรรมอภิสรณสมณะ หลักธรรมอริยสัจ 4 หลักธรรมปราศจากอคติ 4 หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 หลักธรรมสาราณียธรรม 6 หลักธรรมกุศล 7 และหลักธรรมหิริ โอตตัมปะ

3. ควรมีโครงการพนักงานสอบสวนลงพื้นที่เขตรับผิดชอบเยี่ยมเยียนประชาชน หลักการและเหตุผล ต้องการให้พนักงานสอบสวนภูธร จังหวัดนครสวรรค์ ลงพื้นที่เขตรับผิดชอบ เพื่อเยี่ยมเยียนประชาชนที่อยู่ไกลจากสถานีตำรวจ และประชาชนที่ยากไร้ ลำบาก ยากจน เพื่อเห็นสังขธรรม ความจริงของธรรมชาติ ได้พบปะพูดคุย ชักถามความทุกข์สุข เรื่องที่เป็นภาระหนักใจของแต่ละครอบครัว ต้องการให้พนักงานสอบสวน จังหวัดนครสวรรค์ช่วยเหลืออะไรได้บ้าง เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงการวางแผนทางการบริหารด้านงานสอบสวนต่อประชาชนให้ยุติธรรมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- การุณ รัชสาสุข. (2558). *การตัดสินใจคดีความของกระบวนการยุติธรรมไทย กับกระบวนการทางพระวินัย*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เกียรติศักดิ์ พันธวงศ์. (2554). *การศึกษาเปรียบเทียบหลักการลงโทษผู้กระทำผิดในพุทธศาสนาเถรวาทกับประมวลกฎหมาย และป.วิ.อาญา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอ็ดิสัน เพรสโปรดักส์.
- ภัทร ภูมิสันติ. (2560). *การตีความแบบขยายความในกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.